



ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК:330.341.1:004.3:005:63

JEL Classification: F02; O13; Q16

Фінагіна О. В., Чумаченко Ю. С.

Черкаський державний технологічний університет

ПЕРСПЕКТИВИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В СИСТЕМІ ЗНАНЬ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНО- ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

У статті висвітлено актуальність дослідження інформаційної інтеграції в питаннях стратегічного бачення перспектив розвитку інформаційного менеджменту. Обґрунтовано формування інформаційного менеджменту як нової системи знань, зокрема визначено його мету, об'єкт і завдання. Узагальнено бачення комплексу знань інформаційного менеджменту в його перспективній проекції. Показано системність розвитку інформаційного середовища з позиції прогресивних змін. Зазначено завдання теоретичного, методологічного та практичного характеру щодо розвитку інформаційної інтеграції як процесу й самостійного наукового напрямку інформаційного менеджменту, а також наведено приклади впровадження інформаційної інтеграції у практичну діяльність у сфері АПК України.

***Ключові слова:** інформаційна інтеграція, інформаційне суспільство, інформаційний менеджмент, інформатизація, аграрно-промисловий комплекс.*

Finagina O., Chumachenko Y.

Cherkasy State Technological University

PERSPECTIVES OF INFORMATION INTEGRATION IN THE SYSTEM OF KNOWLEDGE OF MODERN INFORMATION MANAGEMENT: ACTUAL ISSUES OF DEVELOPMENT OF AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX

The article highlights the relevance of the study of information integration in the strategic vision of the prospects for the development of information management. The formation of information management as a



new knowledge system, in particular, its purpose, object and tasks, are defined. The vision of a complex of knowledge of information management in its perspective projection is generalized. The systematic development of the information environment from the standpoint of progressive changes is shown. The theoretical, methodological and practical problems concerning the development of information integration as a process and an independent scientific direction of information management are indicated. Also, examples of implementation of information integration into practical activities in the field of agroindustrial complex of Ukraine are presented.

Keywords: *information integration, information society, information management, informatization, agro-industrial complex.*

ВСТУП

У сучасній економічній думці активно розвиваються наукові напрями, що пов'язані із досягненням стратегічних цілей і розв'язанням універсальних завдань, які забезпечують розширення можливостей інформаційного менеджменту. Набувають значення теоретичні дослідження положення нового напрямку досліджень: питання інформаційної інтеграції та її впливу на стратегічне бачення перспектив розвитку інформаційної економіки, мережевих технологій, кластеризації галузей. Актуалізується та розширюється перелік стратегічних і тактичних цілей управління інформаційними процесами. Формуються передумови й механізми нарощення потенціалу інформаційної інтеграції підприємств, впровадження технологій кластеризації, застосування мережевих технологій співпраці.

Поняття «інформаційна інтеграція» доволі часто зустрічається в публікаціях науковців, які активно досліджують інформаційну економіку, процеси розробки та впровадження інформатизації, системно досліджують функціонування й відтворення ринкового середовища. Окремі питання інформаційної інтеграції висвітлено в працях Р. Манн, В. Мартіновича, Г. Почепцова, К. Кононової, Н. Кіяновської, Н. Рашевської та ін. Серед зарубіжних авторів, які розробляють наукові засади інформаційного менеджменту, відокремлено та проаналізовано категорію інформаційної інтеграції в роботах Д. Дачена, Х. Хубера, Т. Латка, Й. Хергета, Й. Хентце, А. Хайнеке та ін.

Економічні науки та менеджмент, опираючись на накопиченому досвіді успішного залучення знань різних галузей, розширюють бачення, формують новітні механізми забезпечення ефективних і результативних процесів планування й прогнозування, аналізу та контролю в системі знань інформаційної економіки й інформаційного менеджменту. Розробляються рекомендації новітнього бачення стимулювання розвитку підприємств на основі змін стандартів ринкової конкуренції, актуальним стає питання консолідації знань, інформаційних ресурсів, інтелектуальних продуктів, інноваційних



розробок на новітніх платформах співпраці. Саме ці аспекти наукових досліджень формують нову галузь знань – інформаційний менеджмент.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Цілями статті є розкриття сутності інформаційного менеджменту як компонента комплексних технологій оцінювання ресурсів і можливостей, технологій управління на засадах інформаційно-інтелектуального потенціалу галузей та підприємств; доведення необхідності впровадження інформаційного менеджменту для розширення меж застосування методів інформаційного контролю, моніторингу та діагностування.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інформаційний менеджмент – наука про управління економічною ефективністю в умовах інформаційного суспільства та інформаційної економіки, визнання пріоритетності інформаційних ресурсів відповідно до зміни ключових цінностей з суто матеріальних на інтелектуальні та соціокультурні. Інформаційний менеджмент має чітке інноваційне спрямування, орієнтований на створення системних передумов і змін в інформаційній діяльності, балансування та гармонізацію інтересів у парадигмі відносин «людина – влада – бізнес». У такому визначенні в першу чергу акцентується увага на аспектах суспільного прогресу, прагненні світової спільноти до новітніх стандартів інформаційного прогресу та інформаційної культури.

Метою інформаційного менеджменту є розроблення комплексу управлінських важелів і рекомендацій з питань удосконалення та активізації:

- наукових засад інформаційної та кластерної економіки, інформаційного ринку;
- формування й оцінки досвіду комплексної інформатизації та комп'ютеризації;
- розробки й поширення управлінських засад інформаційної безпеки, системному дослідженні інформаційних ризиків;
- дослідження галузевих аспектів інформатизації та інформаційної діяльності;
- засад новітньої інформаційної культури, її поширення на діяльність комерційних кіл, бізнесменів, населення і представників менеджменту владних структур;
- обґрунтування особливості діяльності підприємств ІТ-галузі;
- адаптації знань інформаційного менеджменту в різних галузях – агропромислового комплексу, енергетиці, машинобудуванні та ін.

Досягнення мети в перспективній проекції та активному русі інформаційного менеджменту передбачає реалізацію багатьох завдань,



що будуть мати прогностичний, стратегічний, тактичний і оперативний характер. Ці завдання спрямовані на розробку теорії, методології, практичних управлінських технологій і заходів розвитку регіонального, галузевого, інноваційного та інвестиційного менеджменту. Предметом дослідження є управлінські важелі, методи сучасної інформаційної діяльності й інформаційного розвитку, спрямовані на ефективне прийняття рішень.

Сучасні знання менеджменту визначаються своїм комплексним баченням змін і відповідністю ринковому середовищу, активним процесам інтеграції та глобалізації на усіх рівнях ведення господарської діяльності. Особливу вагу в такому науковому насиченні має інтеграція економічних, соціальних, інформаційних, технічних і технологічних процесів, що мають своє відображення в практичній складовій. Особливу дію розвиток інформаційного менеджменту спрямовує на розширене відтворення інформаційного потенціалу та інформаційну інтеграцію у світове співтовариство національних господарських систем [8, с. 120–129].

У галузевій і регіональній економіці теоретико-методологічні засади інформаційного менеджменту вже сьогодні затребувані та мають широкий спектр застосування. Узагальнене бачення комплексу знань інформаційного менеджменту в його перспективній проекції надано на рис. 1.

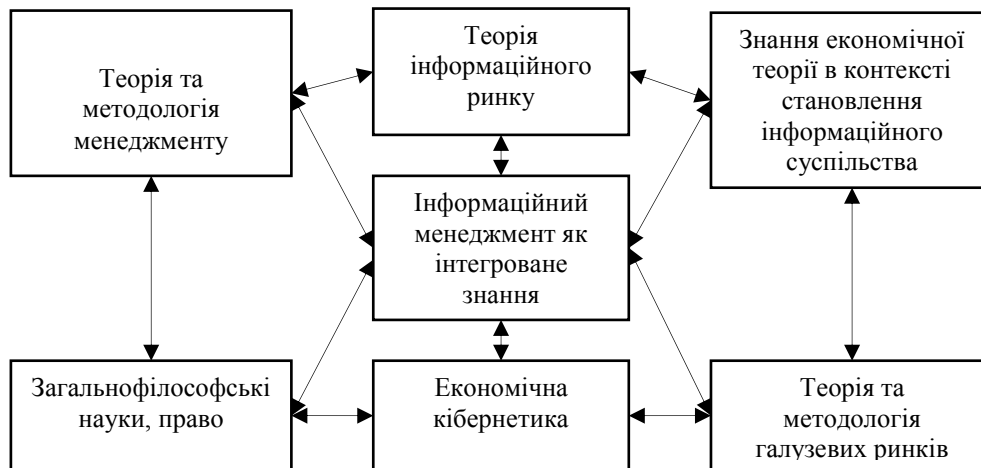


Рисунок 1 – Системна дія наукових передумов розвитку
інформаційного менеджменту

Джерело: власна розробка

Інформаційний менеджмент у своєму розвитку підтримує системне розроблення та своєчасне впровадження відповідної теорії, методології і практики. Наукові знання на сьогодні активно отримують свою розробку, вони є інтегрованими, відбувається подальше їхнє обговорення та визнання в широкому колі науковців і практиків.



Нарощення потенціалу знань цього напрямку досліджень лише отримує свої форми, механізми відтворення, інструменти і технології впровадження на рівні галузей і підприємств, влади та бізнесу.

Концепція розвитку інформаційного менеджменту базується на поєднанні й гармонізації інтересів усіх користувачів інформацій, розширенні меж інформаційних комунікацій, оптимізації інформаційної діяльності та нових технологіях прийняття рішень. Особлива увага приділяється впливу інформаційних технологій на зміни в соціокультурному середовищі та новітнім можливостям поширення мультикультурності у використанні інформаційних ресурсів.

Наведемо декілька прикладів завдань теоретичного, методологічного і практичного характеру щодо розвитку інформаційної інтеграції як процесу та самостійного наукового напрямку інформаційного менеджменту.

Завдання теоретичного характеру: формування й обґрунтування ключового категорійного апарату інформаційного менеджменту. Ключові та найбільш затребувані поняття: інформаційна інтеграція, інформаційна кооперація, інформаційна інфраструктура.

Проте як окремий напрям дослідження інформаційна інтеграція з позиції теоретичного виокремлення фактично не досліджується. Таке становище не відповідає потребам державного і галузевого управління, діяльності підприємств, галузевих утворень. Зацікавленість у системних знаннях існує вже сьогодні. Найбільш поширеними є інтереси в теорії кластерної та мережевої економіки, нарощенні потенціалу визначень і обґрунтувань сутності процесів та новітніх проявів інтеграції у форматах кластерних ініціатив, інформаційної інфраструктури, інноваційних об'єднань.

Методологічні засади. Вони отримують визнання в контексті активної розробки базових і допоміжних принципів, виокремлення положень щодо дії законів та закономірностей, урахування особливостей розробки цільової політики, удосконалення дії інструментів і механізмів регулювання процесів та явищ інформаційного середовища. Суттєвою перевагою напрацювання таких знань є універсальність, системність розвитку інформаційного середовища з позиції прогресивних змін у парадигмі відносин (рис. 2).

Характерні риси таких складних і системних відносин розвитку – варіантність, синергія, необмеженість ресурсів, балансування інтересів та ін. Закономірностям інформаційного менеджменту притаманні риси, що характеризують розвиток менеджменту, економіки, соціології, галузевого менеджменту та інших наук.

Ключовими функціями інформаційного менеджменту постають класичні – організація, планування, мотивація, контроль. Але вони доповнюються й посилюються функціями інтеграції, координації, інформаційної ємності, балансування і гармонізації інтересів тощо.



Рисунок 2 – Системність розвитку інформаційного середовища
Джерело: власна розробка

Тривалий час у вітчизняних наукових дослідженнях закономірності та принципи менеджменту формувались у царині достатньо вузького бачення і фактично повної відсутності залучення знань технічних наук, соціології та філософії. Ключовим недоліком тут була неможливість урахування технічного прогресу, інформаційної революції і розроблення механізмів стимулювання інформаційної діяльності, розширення меж інформаційного ринку, стрімкого просування новітніх мультикультурних технологій співпраці.

Практичну сферу впровадження знань інформаційного менеджменту розглянемо через призму інформаційної інтеграції (ключової функції, на думку авторів), яка розвивається більш швидкими темпами, і, як визнано фахівцями [6, с. 68–78], випереджає розробку теорії та методології.

На рівні практики визнано інформацію стратегічно важливим ресурсом; використання інформаційних ресурсів аналізується, організується, планується і прогнозується, має засади контролю; відбувається оцінювання інформації з економічної точки зору. На стратегічному рівні діяльності влади, бізнесу формуються та набувають впровадження інформаційна політика, стратегія і тактика інформатизації.

На сьогодні практичні засади та управлінські технології мають широке коло розробників і відповідних сфер застосування. Поява й залучення до практичної діяльності кластерних ініціатив, мережевої співпраці зумовлені інформаційною інтеграцією науки і бізнесу, управлінської діяльності в органах влади та населення, бізнесу та



інших варіантів діяльності з великим колом учасників. Такі форми інтеграції мають комплексний, міжгалузевий, інформаційноємний прикладний характер. Результатом такої інтеграції стає масова поява кластерів (формальних і неформальних), мережових об'єднань, змішаних форм співпраці. Накопичується значний обсяг досвіду як позитивного, так і негативного характеру.

Практичні засади та управлінські технології мають широке коло розробників і відповідних сфер застосування. Практична сфера інтеграційної діяльності розвивається більш швидкими темпами, випереджає розробку теорії і методології. Яскравим прикладом є поєднання двох галузей – агропромислового комплексу (АПК) і розробки програмного забезпечення (ПЗ), які відкривають перед Україною новітні можливості.

Прикладами перспективного просування знань інформаційного менеджменту в галузевій площині, а саме в українському агроменеджменті, є формування цифрового геокадастру – принципове питання в забезпеченні прозорості майбутнього українського ринку землі, прискорення формування галузевих баз даних та знань. Також сьогодні в Україні фактично відсутні: сучасна модель аграрної біржі на засадах інформаційної прозорості та залучення іноземних інвесторів; аукціонна модель приватизації і продажу землі (інтернет-аукціони з прозорими інструментами оцінки); прозора інформаційна система обліку прав власності на землю; відкриті інформаційні бази даних щодо державних аграрних підприємств (7 млн паїв сукупною площею понад 27 млн гектарів). Без інформаційного менеджменту, його вже накопиченого потенціалу та його активного інтегрування з агроменеджментом в Україні не відбудеться запуск довгоочікуваного ринку землі, що відповідає стандартам Європи.

Результатами впровадження, інтеграції інформаційного та аграрного менеджменту в Україні повинні стати:

- прискорення земельної реформи (оптимістичні плани влади – 2020 рік, песимістичні – 2030 рік),
- активно працюючий ринок землі на засадах балансу економічних інтересів та інформаційної прозорості;
- нарощення і дія конкурентних відносин виробників аграрної галузі (на сьогодні близько 75 агрохолдингів володіють 6 млн гектарів землі, де банки землі доволі часто більше 500 тис. гектарів, що значно обмежує дію конкуренції);
- прозорість ціноутворення за рахунок масової реалізації продукції в інтернет-площині.

Також необмежені можливості дії інформаційного менеджменту і активного просування інтеграційних технологій мають місце на мікрорівні.



Агропромислове підприємство «Астарта» і Borsch Ventures, компанія зі сфери високих технологій, створили спільну компанію Agro Core. Вона спеціалізується на розробках інноваційних систем з управління агробізнесом. Відомий IT-підприємець і голова правління Borsch Ventures Євген Уткін вважає, що сільське господарство є єдиним сектором української економіки, який має світове значення. Він зазначив, що у фінансовій і телекомунікаційній галузях проникнення сучасних технологій наближається до 100 %, а в агробізнесі – досить низьке. Тому спільне підприємство з «Астартою» дозволить створювати високоефективні інноваційні AgTech-рішення як для українського, так і для глобального ринків [5].

Зазначається також, що технології інтернет-продуктів Big Data, які бурхливо розвиваються у світі, найбільш придатні для застосування в сільському господарстві України й аграрному менеджменті. Основне завдання компанії – інтеграція стартапів та ідей з двох індустрій в єдину платформу і подальше виведення новітніх розробок на ринок. Наприклад, у рослинництві Agro Core має намір розвивати сенсорні технології, які дозволять у режимі реального часу збирати, обробляти дані і на їхній основі приймати рішення. В результаті це дозволить підвищити ефективність виробництва і зменшити витрати. Застосування високих технологій призведе до зниження застосування добрив і витрати палива. Це, в свою чергу, поліпшить екологічну ситуацію і якість врожаю [5].

На світовій арені сьогодні Україну позиціонують як країну з передовими технологіями і відмінною екологічною ситуацією. Насамперед тому, що підприємства все менше використовують добрива та засоби захисту рослин. Знайомство з новими IT-розробками піднімає загальний освітній рівень у галузі сільського господарства. Україна може експортувати не тільки пшеницю, але й високі технології, за допомогою яких вона вирощена [5].

Екс-директор департаменту розвитку інновацій та інтелектуальної власності Міністерства економічного розвитку і торгівлі Олена Мініч вважає, що українському АПК є куди розвиватися. Наприклад, європейський рівень надоїв молока – 6,3 тонни на корову в рік, а в Україні, за даними Держстату, тільки 4,4 тонни в рік. Тому у нашої країни є потенціал, який потрібно використовувати, і поєднати дві галузі, в яких у нас найбільший прогрес – це аграрна та IT [3].

Також перспективним напрямом стає інформаційна інтеграція на рівні поєднання застосування IT-технологій з агротехнологіями вирощування ягід, фруктів і овочів, де рівень доходу з одного гектара набагато вище, ніж при великотоварному виробництві зернових. Високотехнологічні рішення і високошвидкісна обробка інформації



дозволять ефективно контролювати процес виробництва фінального продукту [4].

Ці знання акумулює, поширює та стимулює інформаційний менеджмент у межах свого розвитку й консолідації на рівні АПК України.

ВИСНОВКИ

Процеси розширення меж знань сучасного менеджменту мають важливе значення для розвитку в умовах постійних економічних зрушень. Забезпечення інформацією відіграє ключову роль у процесі розвитку підприємств, галузей, регіональних господарських комплексів та країни загалом. У зв'язку з надходженням великих масивів інформації постає проблема з її обробкою та систематизацією, впровадженням новітніх знань та адаптацією вже напрацьованого. Саме тому виникає необхідність прискореного розвитку системи знань інформаційного менеджменту в реаліях України, яка забезпечить управління інформацією та визначення пріоритетних економічних ресурсів відповідно до потреб підприємства, галузі, регіону.

У такій ситуації в першу чергу акцентується увага на аспектах суспільного прогресу, прагненні світової спільноти до новітніх стандартів інформаційного прогресу та інформаційної культури. Практична дія інформаційного менеджменту проявляється у впровадженні ІТ-технологій та використанні їх у різних галузях з метою нарощення національної конкурентоспроможності.

Зважаючи на проведені дослідження, підкреслимо, що продуктивне застосування ІТ-технологій, контрольована та цільова політика інформаційної інтеграції на засадах балансу економічних інтересів має потенціал для росту саме в агросекторі. Це підтверджується численними прикладами застосування новітніх технологій у практичній діяльності сільського господарства, а також у прийнятті управлінських рішень. Розробка й використання ІТ-продуктів у аграрно-промисловому комплексі України дозволить збільшити продуктивність сільськогосподарського виробництва та підвищити рівень конкурентоспроможності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Захарова О. В., Подлужна Н. А. Систематизація підходів до оцінки ступеня досягнення економікою країни стану економіки знань // Соціально-трудова відносина: теорія і практика : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України ; ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана» ; Ін-т соц.-труд. відносин ; редкол.: А. М. Колот (голова) [та ін.]. К. : КНЕУ, 2016. Вип. 2. С. 90–99. 2. Манн Р. В., Плигач К. Д. Перспективи застосування досвіду країн Європейського Союзу у розвитку малого та середнього підприємництва в Україні : збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2016. Вип. 41. Ч. 1. С. 31–38. 3. Оліярник М. ІТ-врожай: як високі технології допомагають розвивати сільське господарство [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://biz.nv.ua/ukr/publications/it-vrozhaj-jak-visoki-tehnologiji-dopomagajut-rozvivati->



silske-gospodarstvo-692335.html. 4. Офіційний сайт «New World Grain Ukraine» [Електронний ресурс]. Режим доступу : URL: www.newworldgrain.com. 5. Офіційний сайт компанії Agro Core [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://agrocore.com.ua/>. 6. Політанський В. С. Інформаційне суспільство: виклики для правового регулювання // Вісник Національної академії правових наук України. 2017. № 2. С. 68–78. 7. Фінагіна О. В., Білан О. В., Матвієнко О. Д. Наукові засади управлінського консультування в системі сучасних знань менеджменту: інтереси бізнесу, галузі, регіонів // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. Випуск 6 (1). 2016. С. 165–170. 8. Фінагіна О. В., Мартінович В. Г., Ярмоленко Н. В. Особливості інформаційної інтеграції у світове співтовариство активізації // Механізми підвищення ефективності управління функціонуванням регіональної економіки : збірник наукових праць ДонДУУ. Серія «Економіка». Т. XIII. Вип. 251. Донецьк : ДонДУУ, 2012. С. 120–129.

Дата надходження до редакції – 02.02.2018 р.